

FELSŐOKTATÁS

A felsőoktatási területen hozzánk érkezett panaszokat hagyományosan három nagy csoportba osztjuk: az első csoportba a felvétellel és – immár szintén hagyományosan – az érettségivel kapcsolatos ügyek kerülnek a második csoportot a tanulmányi kötelezettségek teljesítésének gyakorlatát taglaló ügyek alkotják, míg a harmadik csoportba a tanulmányok finanszírozásának kérdéseit érintő ügyek tartoznak.

ÉRETTSÉGI – FELVÉTELI A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBE

Első pillantásra az érettségi és a felvételi nehezen különíthető el egymástól. 2005, az új érettségi-felvételi rendszer bevezetése óta ugyanis az érettségi vizsga egyben felvételi vizsga is lehet, a felsőoktatási intézmények a korábbi gyakorlattól eltérően már csak nagyon szűk körben tarthatnak önálló felvételi vizsgát. Ha azonban alaposabban megnézzük a jogszabályi hátteret, fontos különbségeket is felfedezhetünk. Az érettségire az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (érettségi rendelet) mellett vonatkoznak a közoktatási törvény szabályai is, a felvételre pedig a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet (felvételi rendelet) mellett a felsőoktatási törvény rendelkezései. A kettő együtt mégis egy folyamatos és elválaszthatatlan egészet alkot. Ez a fő indoka annak, hogy az érettségit és a felvételit érintő ügyeket egy fejezetben tárgyaljuk.

A legtöbben 18 éves korukban érettségiznek és felvételiznek. Különleges esetnek számít, ha valaki a tankötelezettségét 18 éves kora előtt már teljesítette. Erre például akkor van lehetőség, ha a tanuló betöltötte már a 16. életévét, és érettségit tett.

A beadványozó tanulmányait előrehozott érettségikkal 17 évesen befejezte. Érdeklődött, hogy milyen feltételei vannak számára a felsőoktatási intézménybe történő jelentkezésnek.

Tájékoztatottuk, hogy a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX törvény 6. § (6) bekezdése alapján tizenhatodik életévének betöltése után kérelmére megszűnik annak a tankötelezettsége, aki érettségi vizsgát tett, vagy államilag elismert szakképesítést szerzett, illetve házasságkötés révén nagykorúvá vált, vagy gyermekének eltartásáról gondoskodik. A kérelmet a tanuló és – a nagykorúvá vált tanuló kivételével – a szülő közösen nyújthatja be. A kérelmet az iskola igazgatója írásban tudomásul veszi.

A fentiek alapján tehát a kérelem benyújtása után, a kiválasztott egyetemre ugyanúgy beadhatja a jelentkezését, illetve felvételi vizsgát tehet, mintha 18 évesen érettségizett volna. (K-OJOGB-344/2008.)

Az érettségire nemcsak a tanuló iskolájában van lehetőség. A tanulói jogviszony megszűnése előtt azonban ez csak bizonyos megkötésekkel működhet.

A középiskolai tanulmányait 2008-ban megkezdő beadványozó német nyelvet szeretne tanulni, ám iskolája csak angol nyelvet oktat. Kérdése, hogy németből egy másik iskolában vendégtanulóként előbb is tehet-e érettségi vizsgát, mint a 2012-es érettségi időpontja, és erre hogyan jelentkezhet.

Tájékoztatottuk, hogy az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 12. § (1) bekezdése alapján érettségi vizsga a tanulói jogviszony keretében, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt abból a vizsgatárgyból tehető, amelynek a helyi tantervben meghatározott követelményeit az érettségi vizsgára jelentkező teljesítette, tudását osztályzattal értékelték, és ezt bizonyítvánnyal igazolni tudja. A korábban érettségizni kívánó tanuló előrehozott érettségi vizsgát tehet, amelynek fogalmát a rendelet 9. § (3) bekezdése határozza meg: előrehozott érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból, első alkalommal tett érettségi vizsga.

Tehát az adott tanuló 2012 előtt is tehet előrehozott érettségét, ha már az utolsó év előtt teljesítette az adott tárgy középiskolai követelményeit tanórai részvétellel, vagy osztályozó vizsgával, s mindezt a bizonyítványában szereplő osztályzatokkal is igazolni tudja. Azt, hogy pontosan melyek ezek a követelmények, az adott iskola adott tantárgyra vonatkozó helyi tantervéből lehet megtudni.

Az érettségi vizsgára jelentkezést a már említett 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 12. § szabályozza. A jelentkezést a vizsgabizottságot működtető intézménybe lehet benyújtani. A tanulói jogviszony, vendégtanulói jogviszony fennállása alatt érettségi vizsgára jelentkezni, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt abban a középiskolában lehet, amellyel a tanulói, vendégtanulói jogviszony fennáll, illetve, ha a középiskola nem szervez érettségi vizsgát, az Oktatási Hivatal által kijelölt középiskolában. Az érettségi vizsgára történő jelentkezés az e célra szolgáló jelentkezési lappal történhet. A jelentkezési lapot május-júniusi vizsgaidőszak esetén február 15-éig, október-novemberi vizsgaidőszak esetén szeptember 5-ig lehet benyújtani a vizsgabizottságot működtető intézmény igazgatójához. A jelentkezési határidő elmulasztása esetén igazolási kérelmet a jelentkezési határidő utolsó napjától számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni. Az igazolási kérelem benyújtási határideje jogvesztő. A jelentkezési lapon a kötelező vizsgatárgyak mellett fel kell tüntetni a kötelezően és a szabadon választható vizsgatárgyakat, a vizsga szintjét, valamint a vizsga fajtáját. A vizsgára való jelentkezés elfogadásáról az igazgató dönt. (K-OJOGB-793/2008.)

Az előrehozott érettségi a tanulói jogviszonyból származó több tanulói kötelezettséget is megváltoztathat.

A beadványozó pedagógus arról kért tájékoztatást, hogy emelt szintű olasz nyelvi érettségi vizsga megszerzését követően kötelező-e a diákja német idegen nyelvi tanítási órákon részt venni.

Tájékoztatottuk, hogy az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 9. § (3) bekezdése szerint előrehozott érettségi vizsga az egyes vizsgatárgyra előírt iskolai tanulmányi követelmények teljesítése után, a tanulói jogviszony fennállása alatt, a középiskolai tanulmányok teljes befejezése előtt, egyes vizsgatárgyból, első alkalommal tett érettségi vizsga. A 12. § (1) bekezdése alapján érettségi vizsga a tanulói jogviszony keretében, az érettségi bizonyítvány megszerzése előtt abból a vizsgatárgyból tehető, amelynek a helyi tantervben meghatározott követelményeit az érettségi vizsgára jelentkező teljesítette, tudását osztályzattal értékelték, és ezt bizonyítvánnyal igazolni tudja. Az érettségi bizonyítvány megszerzése, illetve a tanulói jogviszony megszűnése utáni érettségi vizsgán bármely vizsgatárgyból – idegen nyelv esetén a Magyar Köztársaság területén középiskolában oktatott vizsgatárgyból – tehető érettségi vizsga.

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 24. § (5) bekezdése szerint, ha a tanuló előrehozott érettségi vizsgát tett valamely vizsgatantárgyból, ezáltal e tantárgy tanulmányi követelményeit teljesítette. Az iskola magasabb évfolyamán vagy évismétlés esetén ezt a tantárgyat nem köteles tanulni.

Fentiekből egyértelműen következik, hogy aki érettségi vizsgát tett, az nem köteles részt venni az adott tantárgy tanítási óráin, tehát ebben az esetben az olasz tanórán.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 8/A. § (2) bekezdése szerint az iskolában a nevelő-oktató munka a pedagógiai program alapján folyik. A pedagógiai program magában foglalja a nevelési programot és a helyi tantervet, továbbá a szakképzésben részt vevő iskolákban a szakmai programot. Az iskola pedagógiai programja meghatározza: az iskola helyi tantervét, ennek keretén belül az iskola egyes évfolyamain tanított tantárgyakat, a kötelező és választható tanórai foglalkozásokat, valamint azok óraszámait, az előírt tananyagot és követelményeit. Tehát amennyiben az iskola pedagógiai programja tartalmazza az olasz nyelvi tantárgyat, akkor az érintett tanuló ebbe a csoportba történő áthelyezésével megoldható mind az olaszból történő felmentés, mind a német órára járás kérdése is. (K-OJOGB-802/2008.)

Az érettségi rendelet értelmében az érettségi vizsga bizonyos esetekben nyelvvizsgát érhet.

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 45. § (4) bekezdése értelmében a vizsgázó érettségi bizonyítványa, tanúsítványa, ha idegen nyelvből (...) emelt szintű érettségi vizsgát tett, és sikeresen teljesítette az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon,

a) ha legalább 60%-ot ért el, középfokú C típusú,

b) 40-59% elérése esetén alacsony fokú C típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

Ennek megfelelően, ha valaki emelt szintű érettségi vizsgát tesz idegen nyelvből, és eléri a 60%-ot, akkor a vizsga letételéről kiállított tanúsítványa elegendő a diplomája kiállításához. (K-OJOGB-741/2008.)

A nyelvvizsgálával azonban csak az érettségi bizonyítvány lehet egyenértékű. Az érettségi bizonyítvány megszerzését követően tett vizsgáról kiállított tanúsítványnak nem lehet ilyen joghatása. Többen sérelmezték, értették félre az ezzel kapcsolatos szabályozást. A témában az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közoktatási Főosztálya is véleményt nyilvánított, a mi álláspontunkkal azonos tartalommal.

A panaszosok korábban (2007-ben) tettek érettségi vizsgát kéttannyelvű iskolákban. Nem szereztek azonban jogot a felsőfokú nyelvvizsgálóra, mert ugyan két vizsgatárgyból célnyelven sikeres legalább középszintű vizsgát tettek, egyikük csak középszinten vizsgázott célnyelvből, másik két panaszos pedig nem érte el a 60 %-os eredményt az emelt szintű célnyelvi vizsgán. Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 54. § (4) bekezdése értelmében ugyanis a vizsgázó érettségi bizonyítványa, ha a vizsgázó célnyelvből sikeresen teljesítette emelt szinten az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon, továbbá

a) legalább 60%-ot ért el, és

b) a másik két vizsgatárgyból célnyelven, sikeres, legalább középszintű, vizsgát tett, felsőfokú C típusú államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

Ezek után a panaszosok 2008-ban szintemelő, illetve ismétlő vizsgát tettek, méghozzá sikeresen és 60 %-ot meghaladó eredménnyel. Sérelmezték, hogy ezek után a fenti jogszabályhelynek megfelelően nem kaptak felsőfokú nyelvvizsgálával egyenértékű dokumentumot.

Megállapítottuk, hogy az ismétlő és a szintemelő vizsgák letételéről kapott tanúsítvány nem azonos az érettségi bizonyítvánnyal. A rendelet 9. § (9) bekezdés második mondata értelmében ugyanis az érettségi bizonyítvány kiadása után letett kiegészítő, szintemelő, ismétlő érettségi vizsga eredménye alapján a kiállított érettségi bizonyítvány nem változtatható meg.

A két jogszabályhely összevetéséből adódó helyes következtetés az, hogy az érettségi bizonyítvány a felsőfokú nyelvvizsgálával egyenértékű. Az érettségi bizonyítvány kiállítását követően megszerzett tanúsítvány nem része az érettségi bizonyítványnak, ez a 9. § (9) bekezdéséből egyértelműen kiderül. Az érettségi bizonyítvány kiállítása után tett újabb vizsga az érettségi eredményét nem befolyásolja, annak szerepe egyrészt jövőbeli felvételi eljárásokban lehet, másrészt eredményezhet – legfeljebb középfokú – nyelvvizsgát, de csak abban az esetben, amit a rendelet kifejezetten ilyenként ír le, ezt a 45. § (4) bekezdéséből tudhatjuk, ott ugyanis a jogszabály nem véletlenül említi az érettségi bizonyítvány mellett a tanúsítványt is: A vizsgázó érettségi bizonyítványa, tanúsítványa, ha idegen nyelvből, illetve a nyelvoktató kisebbségi oktatásban nemzeti és etnikai kisebbségi nyelvből emelt szintű érettségi vizsgát tett, és sikeresen teljesítette az érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgáit, azoknak minden vizsgarészét a részletes követelményekben meghatározott módon,

a) ha legalább 60%-ot ért el, középfokú C típusú,

b) 40-59% elérése esetén alacsonyabb fokú C típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal egyenértékű okiratnak minősül.

A fentiek alapján álláspontunk szerint egyértelműen megállapítható, hogy a később tett vizsga alapján nem lehet a felsőfokú nyelvvizsgát megszerezni. Az ügyekben tehát oktatási jogsérelmet kimutatni nem tudunk. (K-OJOGB-673/2008., K-OJOGB-812/2008., K-OJOGB-903/2008.)

Más eset az, amikor a nyelvvizsga válthatja ki az érettségit. Ez a lehetőség 2005-ig létezett, fontos azonban tudni, hogy a felsőoktatási felvételi során az így szerzett érettségi nem mindig felhasználható.

Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 61. § (10) bekezdése értelmében a 2002-2005-ben szervezett vizsgaidőszakokban teljesítette idegen nyelvből az érettségi vizsgát az, aki – egynyelvű vagy kétnyelvű – legalább középfokú, C típusú, államilag elismert nyelvvizsga-bizonyítvánnyal vagy azzal egyenértékű okirattal rendelkezik. Ebben az esetben a vizsgázó tudását 2004-ig jeles (5) osztályzattal; 2005-ben emelt szintű jeles (5) (100%) osztályzattal kell minősíteni. A felsőoktatási felvételi eljárás során a jelentkezési feltételként meghatározott emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsga teljesítését nem helyettesíti az e bekezdés szerint a nyelvvizsga-bizonyítvány alapján kiadott érettségi bizonyítvány. Az a tanuló, akinek a felsőoktatási továbbtanulásnál feltétel az idegen nyelvi emelt szintű érettségi vizsga letétele, és aki korábban államilag elismert

nyelvvizsga-bizonyítvány alapján teljesítette az előrehozott emelt szintű idegen nyelvi érettségét, még tanulói jogviszonya alatt jelentkezhet ugyanabból a nyelvből emelt szintű idegen nyelvi érettségi vizsgára. Az idézett jogszabályhely 2005. január 1-jétől hatályos. Mindezek alapján a beadványozónak érettségét nem kell tennie angoltól, mert érettségi eredményként beszámítható volt a nyelvvizsga, és az alapján jogszerűen kapott előrehozott érettségén bizonyítványt. Ám a felsőoktatási felvételi szempontjából ez a bizonyítvány nem hasznosítható, ha ebből a tárgyból felvételizni, és – kötelező emelt szintű vizsga, mint felvételi követelmény esetén – ehhez emelt szintű érettségét szeretne, akkor vizsgáznia kell. (K-OJOGB-38/2008.)

Az érettségi és a felvételi kapcsolatát az adja, hogy a felvételi pontok kiszámítása az érettségi eredmények alapján történik. A korábbi évekhez hasonlóan most is előjött az a kérdés, hogy a korábbi szabályokhoz képest egyes csoportok hátrányba kerülhetnek-e a pontszámítás során.

A felsőoktatási felvételi eljárás során az érettségi eredmény alapján számolják ki a felvételi pontszámot. Az érettségi eredmény soha el nem évül, tehát bárki akár évtizedekkel az érettségi után is felvételizhet az eredeti eredménye alapján. Ez azonban csak az egyik lehetőség. Abban az esetben ugyanis, ha valaki bármely okból nem elégedett az érettségén szerzett jegyeivel, vagy abból a tárgyból, amely most a felvételihez kellene, egyáltalán nem is tett érettségi vizsgát annak idején, a felvételihez újra vizsgázhat. Az újonnan leteendő vizsga lehet akár szintemelő is, vagyis, ha valaki eredetileg csak középfokon vizsgázott, most emelt szinten is tehet vizsgát. Ez az új vizsga az eredeti érettségi bizonyítványt nem változtatja meg, ezt kizárólag a felvételi kedvéért teszik, és a felvételi pontokat már az új eredmények alapján számolják.

A fentieknek megfelelően minden korábban már érettségét tett felvételizőnek lehetősége nyílik arra, hogy a korábbi gyengébb eredményei helyett most tegyen vizsgát, és felvételi során az új eredményeket veszik figyelembe. Ehhez jelentkeznie kell érettségi vizsgára bármely olyan középiskolában, amely érettségét szervez. Nem kell az összes tárgyból, elegendő csak azokból, amelyek felvételi tárgyak a felvételiző által választott képzésen. Ezzel párhuzamosan kell benyújtania a jelentkezését a felsőoktatási intézménybe is. A felvételi eljárás során azonban ne szabad elfelejteni a megfelelő határidőben benyújtani az újonnan tett vizsgájának eredményét is. (K-OJOGB-790/2008.)

A felvételiző dönthet arról, hogy középszintű vagy emelt szintű vizsgát szeretne-e tenni. A döntés felelőssége a felvételizőt terheli.

A panaszos azt sérelmezte, hogy mivel az emelt szintű érettségi nehezebb, ezért az emelt szinten érettségiző hátrányba kerülhet a felvételin a középszintű vizsgát tevőkkel szemben. Sérelmezte továbbá azt is, hogy a korábban, például tavaly érettségizettek nem annak ismeretében érettségiztek, hogy az érettségi bizonyítványban szereplő osztályzatok 2008-tól százalékos átváltásban számíthatók be a felvételi pontszámba, hanem még a korábbi szabály ismeretében.

Az emelt szintű és a középszintű érettségi viszonya csak a többletpontokkal együtt értelmezhető. Természetes, hogy amennyiben valaki más tárgyból szeretne felvételizni, mint amiből emelt szintű érettségét tett, akkor kedvezőtlen helyzetbe kerül. Éppen ezért lehet választani a két vizsgaszint között. Az emelt szintű érettségi akkor jelent előnyt, ha a vizsgázónak az egyben felvételi tárgya is, mert akkor többletpontokat kap, persze ezt is csak akkor kapja meg, ha legalább közepes szintet teljesít. Ki-k tudása és céljai szerint választhat a lehetőségek közül. Annak eldöntése, hogy hogyan lesz számára kedvezőbb – beleértve az anyagi vonatkozásokat is –, a felvételiző joga, de egyben felelőssége is. Aki pedig korábbi döntésével nincs megelégedve, újra vizsgázhat minden vizsgaidőszakban.

Ami pedig az érettségi eredmény százalékos beszámítását illeti, a panaszos által kifogásolt, ez évtől alkalmazandó rendelkezés már 2006. november 27-én kihirdetésre került, ugyanis a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet eredeti állapotában is szerepelt, mint később hatályba lépő szabály, nem hivatkozhat tehát senki sem arra, hogy nem ismerhette meg időben. (K-OJOGB-166/2008.)

Az érettségi vizsgán során elkövetett szabálytalanságok esetén jogorvoslati eljárásnak van helye. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy az eljárás jogvesztő határidőkkel dolgozik.

A panaszos leírta, hogy gyermeke 20 pontot ért el a magyar nyelv és irodalom írásbeli érettségi vizsgáján, ám később a vizsgabizottság elnöke levont tőle 10 pontot, így elégtelent kapott. A vélt szabálytalanság miatt nem fellebbeztek, csak a jogorvoslatra nyitva álló határidő letelte után vették fel a

kapcsolatot az OKÉV Észak-alföldi Regionális Igazgatóságával. Ekkor azt a tájékoztatást kapták, hogy a határidő lejárta miatt már nincs lehetőség felülvizsgálatra. A panaszos sérelmezte, hogy az OKEV nem vizsgálta felül hivatalból az egész osztály vizsgáját, annak ellenére, hogy ugyanez történt gyermekének egyik osztálytársával is, aki azonban fellebbezett, és ő vissza is kapta a levont pontokat. Álláspontunk szerint a panaszos által leírtak oktatási jogsérelem gyanúját nem alapozták meg. Az OKÉV jogszerűen járt el, amikor kérelemre nem indított jogorvoslati eljárást az ennek benyújtására nyitva álló határidő lejárta után. Szintén nem minősül jogsértőnek önmagában az sem, ha nem indított hivatalból vizsgálatot az egész osztály vizsgája tekintetében, abból ugyanis, hogy egy diáknál jogorvoslati eljárásban bebizonyosodik egy szabálysértés, még nem következik – mint ahogy ez valószínűleg nem is történt meg –, hogy az egész osztály tekintetében jogsértően járt volna el a vizsgabizottság. A panaszos gyermekének egyedi esetében valóban az egyéni fellebbezés lett volna a jogszabályban biztosított jogorvoslati út. (K-OJOGB-668/2008.)

Több beadvány érkezett hozzánk a felvételi pontok kiszámításával kapcsolatban is.

A beadványozót, akit nagyszülei neveltek, a hátrányos helyzetből származó előnyben részesítésre vonatkozó szabályokról tájékoztattuk.

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 147. § 10. pontja szerint hátrányos helyzetű hallgató (jelentkező) az a beiratkozás időpontjában huszonötödik életévét be nem töltött hallgató (jelentkező), akit középfokú tanulmányai során családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítottak, illetve rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, vagy állami gondozott volt.

A felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet 22. § (2) bekezdése értelmében 25 pontra jogosult az a hátrányos helyzetű jelentkező, akinek törvényes felügyeletét ellátó szülője, illetve szülei – az iskolai felvételi körzet megállapításával összefüggésben a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint vezetett nyilvántartás alapján készült statisztikai adatszolgáltatás, a gyermeket, tanulót megillető szolgáltatás megállapításához a szülő nyilatkozata szerint – legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be, fejezték be sikeresen, vagy az a jelentkező, akit tartós nevelésbe vettek.

Hátrányos helyzetének fennállása mellett azt, hogy a jelentkező törvényes képviselőt ellátó szülője (szülei) legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be, a törvényes képviselőt ellátó szülő (szülők) által erre vonatkozóan tett, két tanú aláírásával ellátott nyilatkozatával lehet igazolni. Az erre a célra készült formanyomtatvány letölthető a www.felvi.hu honlap kérvénytárából is.

Fontos, hogy önmagában a szülői nyilatkozat nem jogosít többletpontra, szükséges hozzá a hátrányos helyzet megfelelő igazolása is! Az egyes hátrányos helyzetek igazolására vonatkozóan a következőket érdemes tudni.

Tartós nevelésbe vétel esetén a gyámhatóság által kiállított igazolást/határozatot akkor lehet elfogadni, ha az tartalmazza a jelentkező nevét és természetes személyazonosító adatait (anyja neve, születési idő, hely, lakcím), valamint a tartós nevelésbe vétel tényét, idejét, a kiállító hatóság megnevezését és az elrendelő határozat számát.

A védelembe vétel elrendelése – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény alapján – a lakóhely szerint illetékes jegyző hatáskörébe tartozik, így ennek igazolására kizárólag a jegyző határozata vagy a jegyző által erre vonatkozóan kiállított igazolás fogadható el.

A rendszeres gyermekvédelmi támogatás megítélése a települési önkormányzat hatáskörébe tartozik. A rendszeres gyermekvédelmi támogatást – 2006. július 1-től – a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság váltotta fel, amiről - kérelemre - a települési önkormányzat jegyzője dönt. A jegyző által kiállított igazolást/határozatot akkor lehet elfogadni, ha az tartalmazza a jelentkező nevét és természetes személyazonosító adatait (anyja neve, születési idő, hely, lakcím), továbbá a rendszeres gyermekvédelmi támogatásra/rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság tényét, idejét, a kiállító önkormányzat megnevezését és az elrendelő határozat számát.

Álláspontunk szerint nagyszülők iskolai végzettsége számításba vehető a jelentkezésekor, mivel a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 102. §-a értelmében, ha a törvény mást nem rendel, a szülői felügyeletet gyakorló szülő jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezések megfelelően irányadók a gyám jogaira és kötelességeire is. (K-OJOGB-507/2008.)

A beadványozó sérelmesnek érezte, hogy az árva felvételizők nem jogosultak többletpontokra a jelenlegi felvételi eljárás során.

Az alábbiakról tájékoztattuk. A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény meghatározza azt az eljárási rendet, amely szerint a felsőoktatási intézménybe be lehet jutni. Általános alapelv, hogy a

felsőoktatási intézményekbe történő jelentkezésből nem zárható ki senki, aki megfelel a törvényben meghatározott feltételeknek, illetve, hogy képességei alapján mindenki számára hozzáférhető a felsőoktatás. Ezekből következően a törvényben felhatalmazást kap a Kormány az előnyben részesítés követelményeinek meghatározására bizonyos hallgatók csoportjainak tekintetében.

Az előnyben részesítés azonban nem alanyi jog, hanem a jogalkotó által adott kedvezmény. A jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti meg a kedvezmények meghatározásánál. Ennek gyakorlása során érvényre juttathat az Alkotmányból közvetlenül le nem vezethető, esetenként rövidtávra irányadó gazdaságpolitikai, életszínvonal-politikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket. Ekként tehát, noha a jogalkotót a kedvezmények megállapításánál is kötik az Alkotmányban meghatározott jogi korlátok, a jogalkotói mérlegelésnél nem a jogi, hanem az egyéb szempontok játsszák a meghatározó szerepet, s ebből eredően az esetleges helytelen, a társadalom érdekeivel ellentétes tartalmú mérlegelés is elsődlegesen politikai felelősséget von maga után.

A jelenlegi jogalkotói szándék arra terjed ki, hogy a hátrányos helyzetű hallgatókat, a gyermekük gondozása céljából szabadságon lévőket, illetve támogatásban részesülőket, valamint a fogyatékosággal élő hallgatókat részesítsék pozitív diszkriminációban. A jogalkotói döntés befolyásolására az állampolgároknak van lehetőségük, amennyiben jelzéssel élnek a jogalkotó felé. A jogalkotónak kell mérlegelnie, hogy kíván-e változtatni a jelenlegi helyzeten, azaz az előnyben részesítési követelményeket további hallgatói csoportokra is kiterjeszti-e. (K-OJOGB-281/2008.)

A panaszos gyermeke előrehozott érettségit tett testnevelésből, mert tudomása szerint az általa megcélzott képzésen önálló felvételi vizsgát szervez a felsőoktatási intézmény, így az előrehozott érettségi egy évvel a valódi megmérettetés – a felvételi – előtt jó gyakorlás lehet. Idén azonban azzal szembesült, hogy a megcélzott képzésen mégsem tartanak felvételi vizsgát, hanem az érettségi eredmény alapján számolják a felvételi pontokat.

A panaszost tájékoztattuk, hogy az egy évvel korábbi Felsőoktatási Felvételi Tájékoztatóban – és mellel a jogszabályban is – már benne volt, hogy a sporttudományi képzéseken érettségi eredményből fogják idén számolni a pontszámot, nem igaz tehát, hogy nem tudhatták időben, milyen következményei lesznek az előrehozott érettséginek. Az érettségi rendelet pedig csak az érettségi bizonyítvány kiadása utánra engedélyezi az ismétlő vizsgát. Az előrehozott érettségit ugyanis nem gyakorlásképpen, hanem azért engedi tenni a jogalkotó, hogy az érettségiző diák utolsó évét tehermentesítse. (K-OJOG-224/2008.)

A felvételi eljárás során a besorolási döntés meghozatala az Oktatási Hivatal hatáskörébe tartozik.

A beadványozót a felvételi eljárás során az általa másodikként megjelölt intézmény felvette. Ő azonban harmadik helyen megjelölt felsőoktatási intézménybe szeretett volna beiratkozni, vagy oda pótfelvételi során bekerülni.

Tájékoztattuk, hogy a felsőoktatási intézmények felvételi eljárásairól szóló 237/2006. (XI. 27.) Korm. rendelet 10. § (1) bekezdése értelmében a jelentkező egy felvételi eljárásban több különböző képzési szintre, illetve ugyanazon képzési szinten belül több felsőoktatási intézménybe, karra, szakra, képzési helyre, és ezeken belül különböző munkarendre, finanszírozási formára jelentkezhet. A (2) bekezdés b) pontja szerint a felvételi kérelem benyújtásakor fel kell tüntetnie, hogy milyen sorrendben kéri felvételi jelentkezéseinek elbírálását. A (3) bekezdés lehetőséget ad arra, hogy a jelentkező az általa meghatározott jelentkezési sorrendet a felvételi eljárás során a felvételi döntés időpontját megelőző 14. napig terjedő határidőn belül – írásban vagy elektronikus úton – egy alkalommal módosíthassa.

Ezt követően az Oktatási Hivatal hozza meg a besorolási döntést (25. §), amikor arról születik döntés, hogy a jelentkező felvehető-e bármely általa a felvételi kérelmében megjelölt képzésre és ha igen, melyikre. Fontos szabály, hogy egyazon felvételi eljárásban a jelentkező csak egy helyre sorolható be. A jelentkezők rangsorba állításakor az Oktatási Hivatalnak a jelentkező által meghatározott jelentkezési sorrendet alapján jár el.

A fentiek értelmében tehát a sorrendnek fontos szerepe van, mert a felsőoktatási intézmények és az Oktatási Hivatal is azt figyelembe véve hozzák meg a besorolási döntést, amely a felvételi döntés alapjául szolgál.

Ha tehát valaki a rendes felvételi eljárásban felvételt nyert egy felsőoktatási intézménybe, ekkor már nem kérheti a sorrend megváltoztatását, és nincs mód arra sem, hogy a pótfelvételi eljárásban vegyen részt, mert a pótfelvételi eljárás során csak az a személy nyújthat be jelentkezést, aki az adott felvételi eljárásban nem nyújtott be jelentkezést vagy nem nyert felvételt [8. § (3) bekezdés c) pont]. (K-OJOGB-703/2008.)

A felvételi eljárás nemcsak az alapképzésre való jelentkezést foglalja magában, hanem a mesterképzésbe való bejutás is ezen eljárás keretében történik.

A mesterképzésre való bejutásnak feltétele az alapképzési vagy főiskolai szintű oklevél megléte ezeket az okleveleket azonban csak nyelvvizsga bemutatása után kaphatják meg a hallgatók. A hozzánk forduló panaszos azt sérelmezte, hogy az ő főiskolai szakján több nyelvvizsga megléte szükséges az oklevél kiadásához, mint más szakokon, és míg az ilyen más szakokon végzeteket az oklevél birtokában máris felveszik mesterképzésekre, őt nem, mert az összes előírt nyelvvizsga hiányában nem kapta még meg a diplomáját.

A panaszos levelében leírtak és hátrányos megkülönböztetés tilalma/esélyegyenlőség biztosítása jogelvek álláspontunk szerint nem mutatnak összefüggést. A mesterképzésre – ahogyan eddig a kiegészítő alapképzésre is – csak diploma birtokában, felsőfokú végzettséggel lehet jelentkezni. Aki nem rendelkezik a bemeneti követelményként előírt felsőfokú oklevéllel, nem vehető figyelembe jelentkezőként. Hasonló ez ahhoz a követelményhez, hogy felsőoktatásba csak érettségi birtokában lehet jelentkezni.

Teljesen mindegy, hogy a jelentkező miért nem rendelkezik az előírt végzettséggel, ettől a követelménytől eltekinteni nem lehet. A nyelvvizsga pedig éppen úgy része annak a követelményrendszernek, amely a diploma megszerzéséhez szükséges, mint bármely vizsga letétele. Ez nem a bolognai rendszer sajátja, ez korábban is így volt. Az esélyegyenlőséget pedig éppen az biztosítja, hogy mindenkitől ugyanolyan szintű végzettséget követel meg a jogszabály bemeneti követelményként. Ahogyan nem teszünk különbséget könnyen és nehezen letehető vizsgákkal megszerezhető diplomák között, ugyanúgy nem tehetünk különbséget egy vagy több nyelvvizsgával megszerezhető diplomák között sem. Az egyetlen releváns szempont ugyanis ebben a tekintetben az, hogy mindegyik azonos szintű végzettségnek felel meg. (K-OJOG-708/2008.)

TANULMÁNYI ÉS VIZSGAÜGYEK

Az idei évben is több hallgató fordult hozzánk azzal a panasszal, hogy felsőoktatási intézményük félretájékoztatta őket a nyelvvizsgatételi kötelezettségüket illetően. Az, hogy az intézmények nem vagy nem pontosan tájékoztatják hallgatóikat a nyelvi követelményekről, felveti oktatási jogsérelem, mégpedig a tájékoztatáshoz való jog sérelmének gyanúját, amelynek vizsgálata eljárásunk tárgyát képezheti. Idén is elmondtuk azonban a hallgatóknak, hogy mégsem hivatkozhatnak teljesen megalapozottan a tájékoztatás hiányára vagy téves voltára, mert az érvényes és kihirdetett jogszabályokból ők is ismerhetik a rájuk vonatkozó követelményeket. Emellett felhívtuk a figyelmüket arra is, hogy amennyiben eljárásunk során megállapítjuk, hogy az intézmény mulasztott, az oktatási jogok biztosának hatásköre arra terjed ki, hogy kezdeményezze, hogy az intézmény a jövőben megfelelően tájékoztassa hallgatóit. Ez azonban a jogszabályban foglaltak meglétéén nem változtat, azoktól eltérni nem lehet, vagyis a felsőoktatási intézmények nem adhatnak ki diplomát nyelvvizsga hiányában, mert akkor jogsértést követnének el. (K-OJOGB-322/2008., K-OJOGB-886/2008.)

Az előző évekhez hasonlóan 2008-ban is több érintett hallgató fordult hozzánk a 40. életév betöltésével együtt járó nyelvvizsga-mentességre vonatkozó jogi szabályozás értelmezésével kapcsolatban. Elmondtuk, hogy az ezzel kapcsolatos jogszabályokat többször módosították az elmúlt években. A korábbi felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 123. § (10) bekezdése kimondta, hogy amennyiben az adott szakra vonatkozó képesítési követelmények általános nyelvvizsgát írnak elő, a követelmény teljesítése alól mentesülnek azok az egyetemi és főiskolai szintű képzésre felvett hallgatók, akik tanulmányaik – első évfolyamon történő – megkezdésének évében legalább a 40. életévüket betöltik. Ezt a rendelkezést 2003-ban, illetve 2004-ben úgy módosították, hogy a kedvezményt kiterjesztették azokra a hallgatókra is, akik a 2003 júliusában folytatott, illetve a 2003/2004. tanévben első évfolyamon megkezdett tanulmányaik során a szak képesítési követelményeiben meghatározott képzési idő alatt töltik

be a 40. életévüket. A 2006. március 1-jétől hatályos, a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 150. § (1) bekezdése szerint, ha az oklevél, illetve bizonyítvány megszerzésének az előfeltétele az általános nyelvvizsga megléte, a követelmény teljesítése alól mentesülnek azok a hallgatók, akik tanulmányaiknak első évfolyamon történő megkezdésének évében legalább a negyvenedik életévüket betöltik. Ez a rendelkezés azoknál alkalmazható utoljára, akik a 2015/2016. tanévben tesznek záróvizsgát. A fenti szabályozás alapján tehát az alábbi megállapításokat tehetjük. A főszabály – mind a régi, mind az új felsőoktatási törvény alapján – az, hogy csak abban az esetben mentesíthető a hallgató a nyelvvizsgatételi kötelezettsége alól, ha a tanulmányainak első évfolyamon történő megkezdésének évében, vagy azt megelőzően tölti be a 40. életévét. Ez alól a szabály alól kivételt képeznek azok a hallgatók, akiknek hallgatói jogviszonya már 2003. július 1-jén fennállt vagy 2003 szeptemberében keletkezett, mert ők abban az esetben is mentesülnek a nyelvvizsga kötelezettség alól, ha 40. életévüket a szakjukra vonatkozó képesítési követelményekben meghatározott képzési idő alatt töltik vagy töltötték be. Mind a főszabály, mind a kivétel esetében fontos kitétel, hogy a szakra vonatkozó képesítési követelmények általános nyelvvizsgát írjanak elő. (K-OJOGB-19/2008., K-OJOGB-25/2008., K-OJOGB-26/2008., K-OJOGB-34/2008., K-OJOGB-90/2008., K-OJOGB-134/2008., K-OJOGB-159/2008., K-OJOGB-379/2008., K-OJOGB-386/2008., K-OJOGB-414/2008., K-OJOGB-431/2008., K-OJOGB-478/2008., K-OJOGB-482/2008., K-OJOGB-511/2008., K-OJOGB-557/2008., K-OJOGB-562/2008., K-OJOGB-610/2008., K-OJOGB-702/2008., K-OJOGB-768/2008., K-OJOGB-794/2008., K-OJOGB-796/2008., K-OJOGB-860/2008., K-OJOGB-895/2008., K-OJOGB-904/2008.)

A felsőoktatási törvény 39. § (7) bekezdése értelmében, a Kormány előnyben részesítési követelményt állapíthat meg a hátrányos helyzetű hallgatói csoport és a fogyatékossgal élő jelentkezők csoportjához tartozók részére. Ennek részletszabályait a felsőoktatási törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet 18-20. §-ai tartalmazzák. Többen érdeklődtek arról, hogy a jogosultak körébe tartoznak-e, illetve hogyan vehetik igénybe a jogszabályban biztosított kedvezményt.

Egyik beadványozónkat arról tájékoztattuk, hogy a kedvezmények megállapításához szükséges szakvéleményt bármely igazságügyi szakértő kiállíthatja. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium honlapján kereshető formában talál nyilvántartást az összes magyarországi igazságügyi szakértőről, ezek közül kell kiválasztana a témakör és a szimpátiája alapján egyet. A szakértői vélemény birtokában pedig a felsőoktatási intézménytől kérelmezhető a felmentés. (K-OJOGB-61/2008.)

Egy doktori képzésben részt vevő hallgatónak elmondtuk, hogy a felsőoktatási törvény 3. §-ában meghatározott személyi hatálynak megfelelően, természetesen igénybe veheti azokat a kedvezményeket, amelyeket a felsőoktatási törvény a fogyatékossgal élő hallgatók számára fenntart. Tájékoztattuk arról, hogy a felsőoktatási törvény végrehajtási rendelete, a 79/2006. (IV. 5.) Korm. rendelet 18. § (5) bekezdése példálózó felsorolást tartalmaz a fogyatékossgal típusaira nézve (a felsorolás előtti „különösen” szó utal erre), vagyis olyan fogyatékossgal is tartozhat ide, amely nincsen név szerint megemlítve. Felhívtuk a figyelmét arra is, hogy az itt megfogalmazott nyelvvizsga-kedvezményeket a jogszabály csak lehetőségként említi, vagyis nem járnak alanyi jogon a fogyatékossgal élő hallgatóknak. A kedvezmény megadásáról az intézmény erre a célra létrehozott szerve dönt. (K-OJOGB-505/2008.)

A hozzánk forduló szülőt arról tájékoztattuk, hogy a fent említett kormányrendelet 18. § (5) bekezdés b) pontja kifejezetten a diszlexiás–diszgráfiás hallgatókra vonatkozik. Ugyanakkor a szülő levelében azt írta, hogy gyermekénél tanulási nehézséget állapítottak meg. Márpedig tanulási nehézségre a közoktatásban igen, de a felsőoktatásban nem jár kedvezmény. Ezért azt javasoltuk, hogy alaposan tanulmányozza a kapott szakvéleményt, és a vonatkozó jogszabálysöveget. Ha a szakvéleményben foglaltak megfelelnek a kormányrendelet által kért diagnózisnak, akkor gyermeke részesülhet kedvezményben. (K-OJOGB-762/2008.)

Az idei évben fordult elő először, hogy hallgatók a Magyar Ösztöndíj Bizottság (MÖB) által kezelt pályázatok elbírálásával kapcsolatban nyújtottak be hozzánk panaszt. Tekintettel arra, hogy a felsőoktatási törvény tartalmazza a hallgatók azon jogát, hogy engedély nélkül folytassanak tanulmányokat külföldi felsőoktatási intézményekben, és külföldi tanulmányaik az itthoni előmenetelükre hatással vannak, mindkét esetben vizsgálatot folytattunk.

Egy a 2008/2009. tanévre benyújtott ösztöndíj-pályázat elbírálásával összefüggő hallgatói panasz kapcsán nyilatkozatot kértünk a MÖB elnökétől. A panaszos már korábban is pályázott szíriai ösztöndíjra, és a tavalyi évhez hasonlóan most is ő állt az egyetem javaslati listájának első helyén. Tudomása volt arról, hogy a MÖB szakmai kollégiuma közel maximális pontszámra értékelte benyújtott pályázatát. Mivel mindezek ellenére elutasították pályázatát, jogorvoslati kérelemmel fordult a MÖB vezetőjéhez, de nem kapott választ a megkeresésre. A panaszos egyrészt aggályosnak látta a pályázati helyek egyetemek közötti megoszlásának arányát, másrészt sérelmesnek érezte elutasításnak indokait, ugyanis pályázatának bírálatában utaltak életkorára, továbbá hiányolták választásának indokait. Nyilatkozatkérő levelünkre válaszolva a MÖB elnöke arról számolt be, hogy a hozzánk forduló hallgató panasza előttük ismert volt, és arra való tekintettel, hogy az új szakmai kollégiumok még nem kezdték meg tevékenységüket, a hallgató pályázatát külső, független szakértőhöz adták ki bírálatra. Az értékelés alapján a MÖB 2008. május 8-i döntésével a hallgatót a magyar fél egyik hivatalos jelöltjeként terjesztette elő a jordániai partner számára. Értesítettünk arról is, hogy a jelölést a hallgató elfogadta, és a kiutazásával kapcsolatos előkészületeket megkezdték. Tekintettel arra, hogy a MÖB a panaszt saját hatáskörében orvosolta, az ügyet oktatási jogsérelem megállapítása nélkül zártuk le. (K-OJOGB-323/2008.)

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem egyik hallgatója azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy a MÖB által kiírt hathetes oroszországi ösztöndíj-pályázat elnyerését követően meghívólevél hiányában nem tudott kiutazni Oroszországba. A panaszos 2007 tavaszán sikeresen pályázta meg az oroszországi részképzésre kiírt pályázatát. Mivel meghívólevele a vártnál később, 2007 novemberében érkezett meg, nem tudott kiutazni 2007 őszén. Ezért – néhány hasonló helyzetben lévő társával együtt – átkérte magát 2008 tavaszára. Hosszas levelezés után kiderült, hogy 2008 februárjában sem érkezett meghívólevél a számára. A MÖB irodájában azt tanácsolták neki, hogy ismét pályázzon. A jelentkező úgy érezte, hogy önhibáján kívül nem vehetett részt az általa sikeresen megpályázott külföldi ösztöndíjban. Nyilatkozatot kértünk a MÖB elnökétől, aki válaszában beszámolt arról, hogy az Oroszországba történő kiutazáshoz elengedhetetlenül szükséges a meghívólevél, amelyet az Orosz Szövetségi Oktatási Ügynökség szerez be és juttat el a MÖB-höz az oroszországi Magyar Nagykövetségen keresztül. Levelében azt is jelezte, hogy az ösztöndíjak fenti kétoldalú jellegéből következően jelenleg nincs garancia arra, hogy a pályázók a MÖB pozitív döntését követően ki is tudnak utazni; továbbá meghíúsulás esetén nincs jogorvoslati út biztosítva a számukra. Vizsgálatunk során megállapítottuk, hogy a jelenlegi rendszer adott esetben okozhat jogsérelmet a pályázók számára, mint ahogy az a vizsgált ügyben is történt. Ugyanakkor úgy látjuk, hogy az ösztöndíjak kétoldalú jellegéből és a pályázás természetéből következően az ilyen eseteket nem lehet megfelelően orvosolni. A MÖB elnökének elmondása szerint változtatnak az eddigi gyakorlaton, hogy az ehhez hasonló sérelmeket elkerüljék. A jövőbeni pozitív változásokban bízva, és a fent leírtakra tekintettel az ügyet kezdeményezés megfogalmazása nélkül zártuk le. (K-OJOGB-457/2008.)

Gyakran keresnek meg bennünket doktori képzésben részt vevő hallgatók panaszukkal. Amellett, hogy a doktori fokozat megszerzésének feltételeit a 33/2007. (III. 7.) Korm. rendelet részletesen leírja, a felsőoktatási törvény is több garanciális szabályt tartalmaz a doktori képzésre vonatkozó külön szabályok sorában.

Az ELTE doktorjelöltje doktori disszertációjának bírálatával kapcsolatban kérte állásfoglalásunkat. Egyik bírálója ugyanis nem tartotta alkalmasnak doktori értekezését nyilvános vitára, illetve – a hallgató állítása szerint – bírálatában személyeskedő hangnemet használt. A hallgató beadványában azt is sérelmezte, hogy a konzulens bírálatát a benyújtástól számított hat hónap múlva adta le. Tájékoztattuk a panaszost, hogy az oktatók értékelési jogosultsága (főként bírálat esetén) széles körű, annak vizsgálatára hivatalunknak nincs hatásköre. Levelünkben felhívtuk ugyanakkor a figyelmét arra, hogy a képzésére hatályos 51/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet 36. § (3) bekezdése alapján, ha az egyik bíráló javaslata nemleges, a doktori tanács egy további, harmadik bírálót is felkér. A bírálat határidőn túli leadása pedig

felveti oktatási jogsérelem gyanúját. A fentiekre nézve azt javasoltuk a panaszosnak, hogy merítse ki a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőséget, és levélben forduljon problémájával az intézmény vezetőjéhez. Ezt követően a hallgató hivatalunknak jelezte, hogy kérelmére a kar dékánja nem válaszolt. Ezért nyilatkoztató levéllel fordultunk az ELTE rektorához, amelyre az Egyetem főtitkára válaszolt, aki levelében arról tájékoztatót, hogy a panaszosnak a dékánhoz benyújtott panaszát a Kari Doktori Tanács elbírálta. A testület helyt adott a panasznak, amely szerint a hallgató doktori disszertációjának egyik opponense valóban három hónapot meghaladóan készítette el véleményét. Mivel az opponens nem javasolta a hallgató értekezését nyilvános vitára, ezért a doktori iskola létesítésének eljárási rendjéről és a doktori fokozat megszerzésének feltételeiről szóló 33/2007. (III. 7.) Korm. rendelet 10. § (3) bekezdése alapján a Kari Doktori Tanács 2007. december 13-i ülésén a doktori oktatási program vezetőjének javaslata alapján felkért egy másik személyt, mint harmadik bírálót a disszertáció véleményezésére. Ezzel az intézkedésével az intézmény a jogsérelemet saját hatáskörében orvosolta. (K-OJOGB-1/2008.)

A felsőoktatási törvény 73. § (2) bekezdése szerint a hallgató a felsőoktatási intézmény döntése vagy intézkedése, illetve intézkedésének elmulasztása ellen jogorvoslattal élhet. Több ügyben fordult elő, hogy intézményvezetők nyilatkozatukban arra hivatkoztak, hogy a hallgatók nem merítették ki a számukra rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket, amely hivatalunk egyik eljárási feltétele. Ezzel kapcsolatban fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy az Oktatási Jogok Biztos Hivatala – mint ombudsman típusú szerv – eljárása során a rendes jogorvoslati út igénybe vételének előírása nem esik olyan szigorú megítélés alá, mint más hatósági vagy bírósági eljárások esetében. Az oktatási jogok biztosának olyan széles mozgásteret van ezen eljárási feltétel megítélésben, hogy az eset súlyosságát mérlegelve eltekinthet a jogorvoslat kimerítésének hiányától.

A fent ismertetett ügyben a főtitkár levelében jelezte, hogy úgy tudja, a panaszos nem merítette ki az egyetemi jogorvoslati lehetőségét, nem fordult ugyanis jogorvoslati kérelemmel az ELTE Hallgatói Jogorvoslati Bizottsághoz. Mivel a hallgató nem kezdeményezte a hallgatói jogorvoslati eljárást, az ügy érdemében nem áll módjában – a Bizottság elnökeként hatáskör hiányában – állást foglalni. Tájékoztatót arról is, hogy a hallgatók a felsőoktatási törvény, valamint az ELTE Szervezeti és Működési Szabályzata vonatkozó rendelkezései alapján fordulhatnak jogorvoslatért a Bizottsághoz, amelyet a panaszos nem tett meg. Válaszunkban elmondtuk a főtitkárnak, hogy álláspontunk szerint, bár a hallgató a disszertáció bírálatának késedelmes leadási határideje miatt nem a megfelelő szervhez nyújtotta be panaszát, azzal, hogy 2007. szeptember 11-én a dékánhoz fordult, élt a felsőoktatási törvényben biztosított jogorvoslati jogával. Levele – tartalma szerint – ugyanis jogorvoslati kérelemnek tekinthető. Mivel a főtitkár válaszlevelében kifejtette, hogy az ügy érdemében nem áll módjában állásfoglalást tenni, ezért felhívtuk a figyelmét arra, hogy nyilatkoztató levélünket eredetileg a rektorhoz címeztük. Eljárásunk célja a rektor véleményének megismerése volt. Mivel levelünkre a főtitkártól kaptunk választ, abban bízunk, hogy ő alakítja ki az Egyetem vezetőségének álláspontját. (K-OJOGB-1/2008.)

Egy másik – a következő fejezetben részletesen kifejtésre kerülő – ügyünkben néhány hallgató rendszeres szociális ösztöndíjra vonatkozó pályázatot nyújtott be a Szegedi Tudományegyetemen, amelyet azonban nem bíralt el az intézmény, ezért az intézményi szabályzatoknak megfelelő módon fellebbeztek. Fellebbezésükre a hallgatók megfelelő határidőn belül nem kaptak választ, emiatt kérvényükkel a hallgatói ügyekkel foglalkozó rektor-helyetteshez fordultak. A rektor álláspontjára – mi szerint a hallgatók nem merítették ki a rendelkezésükre álló rendes jogorvoslati lehetőségeket – válaszolva elmondtuk, hogy a hallgatók panaszát nem lehet elsőfokú döntésre irányuló kérelemnek tekinteni, hiszen az elsőfokú döntés az említett hallgatói juttatások kérdésében a pályázat elbírálása, amely intézkedést az intézmény elmulasztott, így a döntés ellen jogorvoslatnak volt helye. Mivel a rektor-helyettes a kérelmet nem bírálta el érdemben, megállapítható, hogy a jogorvoslati eljárás eredménytelenül zárult. A fentiek értelmében tehát a hallgatók kimerítették a rendelkezésükre álló jogorvoslati lehetőségeket, ezért a hivatalunk működését szabályozó 40/1999 (X. 8.) OM rendelet 5. § (4) bekezdésében említett eljárási feltételt is teljesítették. (K-OJOGB-142/2008.)

Vissza-visszatérő kérdés, hogy a felsőoktatási intézmények határidőhöz köthetik-e az oklevél kiadásához szükséges nyelvvizsga megszerzését. A felsőoktatási törvény 62. § (1) bekezdése

szerint a felsőfokú tanulmányok befejezését igazoló oklevél kiadásának előfeltétele a sikeres záróvizsga, továbbá – ha a törvény másképp nem rendelkezik – az előírt nyelvvizsga letétele. A törvény 160. § (2) bekezdése kimondja, hogy a 62. §-ban meghatározottakat az e törvény alapján indított képzések és kiadott oklevelek tekintetében kell alkalmazni. A nyelvvizsgabizonyítványt az 1993. évi felsőoktatásról szóló törvény rendelkezései alapján az oklevél kiadásának előfeltételeként akkor kell megkövetelni, ha a képzés indításakor annak meglétét előírták. Az 1993. évi LXXX. törvény – 2003. VII. 1-jétől hatályos – 95. § (7) bekezdése értelmében, az oklevél kiadásának feltétele az alapképzési szakok és szakirányú továbbképzési szakok képesítési követelményeiről szóló kormányrendeletben, illetve miniszteri rendeletben a záróvizsgára bocsátás előfeltételeként előírt államilag elismert vagy azzal egyenértékű nyelvvizsga követelmény teljesítése. Ez a rendelkezés nem határozott meg határidőt, illetve meghatározott időpontot a nyelvvizsga-követelmény teljesítésére, így ezen időpontot követően az intézményi szabályzatok sem írhatják elő azt, hogy a hallgatók milyen időtartam alatt kell, hogy eleget tegyenek az oklevél kiadásához szükséges nyelvvizsga követelménynek. A fentiek értelmében tehát a felsőoktatási intézmények nem tagadhatják meg az oklevél kiadását azon az alapon, hogy a hallgató meghatározott határidőn belül nem tette le a nyelvvizsgát. (K-OJOGB-261/2008., K-OJOGB-630/2008.)

A hallgatói jogviszony megszüntetésével kapcsolatban, több ízben tájékoztattuk arról a hallgatókat, hogy a felsőoktatási intézmények egyoldalú nyilatkozattal is megszüntethetik a hallgatói jogviszonyt a felsőoktatási törvényben leírt esetekben. A törvény 76. § (2) bekezdése értelmében ugyanis a felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal is megszüntetheti annak a hallgatónak a hallgatói jogviszonyát, aki a tanulmányi és vizsgaszabályzatban, illetve a tantervben rögzített, a tanulmányokban való előrehaladással kapcsolatos kötelezettségeit nem teljesíti, vagy egymást követő két alkalommal nem jelentkezett be a következő tanulmányi félévre, vagy a hallgatói jogviszony szünetelését követően nem kezdi meg tanulmányait. Fontos garanciális szabály azonban, hogy a hallgatót minden esetben, legalább két alkalommal írásban fel kell hívni arra, hogy kötelezettségének a megadott határidőig tegyen eleget, és tájékoztatni kell a mulasztás jogkövetkezményeiről. (K-OJOGB-759/2008., K-OJOGB-883/2008.)

A felsőoktatás világában viszonylag csekély számban fordul elő a hallgatói jogviszony megszűnésének az az esete, amikor fegyelmi eljárás eredményeként zárják ki a kötelezettségeit vétkeesen és súlyosan megszegő hallgatót a felsőoktatási intézményből. Ilyenkor a hallgatói jogviszony a határozat jogerőre emelkedése napján szűnik meg.

A Budapesti Corvinus Egyetem (BCE) és a Századvég Politikai Iskola (SzPI) által meghirdetett politikai szakértő szakirányú továbbképzés egyik hallgatója azzal a panasszal kereste meg hivatalunkat, hogy 2006 szeptemberében kezdte meg tanulmányait a képzésben, 2007. február 17-én az SzPI igazgatója azonban kizárta őt az intézményből az egyik oktatónak írt levele miatt. Később a vezető döntését visszavonta. A hallgató nem volt megelégedve a képzés megszervezésének színvonalával. Elégedetlenségének 2008 májusában hangot adott egy, az oktatásszervezőnek címzett nem hivatalos e-mailben, aki a levelet továbbküldte az SzPI igazgatójának. A vezető ezt követően ismét megszüntette a hallgató hallgatói jogviszonyát. A panaszos úgy érezte, hogy ezzel a felsőoktatási törvényben garantált – főként a szabad véleménynyilvánításhoz fűződő – jogai sérültek. Emellett jogorvoslati lehetőséget sem biztosítottak számára az igazgató döntésével szemben, megkereséseire pedig az SzPI nem válaszolt, ezért fordult hivatalunkhoz. Tekintettel arra, hogy a panaszos által elmondottak alapján felmerült a hallgatói jogviszony jogszerűtlen megszüntetésének gyanúja, nyilatkozatkérő levéllel fordultunk a BCE rektorához. Az egyetem rektora nyilatkozatában elmondta, hogy tekintettel arra, hogy az SzPI a BCE Társadalomtudományi Karán belül működik, az SzPI működésére a BCE szabályzatait kell alkalmazni. Az intézményvezető kifejtette, hogy a hallgatói jogviszony megszüntetésére kizárólag a BCE Hallgatói Fegyelmi és Kártérítési Szabályzatában foglalt fegyelmi eljárás keretében a Kar dékánjának van lehetősége. Megítélése szerint a panaszos hallgató esetében is indokolt lett volna fegyelmi eljárást

lefolytatni. A nyilatkozatban foglaltakat összevetettük a rendelkezésünkre álló dokumentumokkal és a vonatkozó jogszabályokkal, és az alábbi jogi álláspontot alakítottuk ki az ügyben. A felsőoktatási törvény 70. § (1) bekezdése értelmében, ha a hallgató a kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegi, fegyelmi eljárás alapján, írásbeli határozattal fegyelmi büntetésben részesíthető. A fegyelmi büntetés lehet a (2) bekezdés e) pontjában foglalt kizárás a felsőoktatási intézményből. A törvény 76. § (1) bekezdés h) pontja szerint pedig megszűnik a hallgatói jogviszony a kizárás fegyelmi határozat jogerőre emelkedésének napján. Amennyiben tehát az SzPI igazgatója úgy ítélte meg, hogy a hallgató kötelességeit vétkesen és súlyosan megszegte, úgy ellene fegyelmi eljárást kellett volna kezdeményeznie. Ez az eljárás lehetőséget biztosított volna a hallgatónak a megfelelő jogorvoslatra is. Tájékoztatottuk a panaszost, hogy a fentiek értelmében – és a rektor úr álláspontja szerint is – őt továbbra is az SzPI hallgatójának kell tekinteni. (K-OJOGB-742/2008.)

A HALLGATÓK ÁLTAL FIZETENDŐ DÍJAK, TÉRÍTÉSEK ÉS A RÉSZÜKRE NYÚJTHATÓ TÁMOGATÁSOK

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXIX. törvény 55. § (2) bekezdése értelmében egy személy tizenkét féléven át folytathat a felsőoktatásban tanulmányokat államilag támogatott képzésben (a továbbiakban: támogatási idő), beleértve a felsőfokú szakképzést is. A törvény 161. § (1) bekezdése ugyanakkor azt is kimondja, hogy az 53-56. §-ban foglaltakat a 2006. szeptember 1-jén induló képzések tekintetében kell alkalmazni. Ezért azon hallgatók támogatási idejének kiszámítására, akik 2006. szeptember 1-jét megelőzően kezdték meg tanulmányaikat, a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdésének megfelelő pontját kell alkalmazni. (K-OJOGB-272/2008., K-OJOGB-528/2008.)

A törvény fenti rendelkezése meghatározza azt is, hogy mely félév számít be a támogatási időbe. E szerint be kell számítani minden megkezdett államilag támogatott félévet, kivéve, ha betegség, szülés vagy más, a hallgatónak fel nem róható ok miatt nem sikerült befejezni a félévet. A támogatási idő számításánál figyelmen kívül kell hagyni a támogatási idő terhére teljesített félévet, ha megszűnt a felsőoktatási intézmény anélkül, hogy a hallgató a tanulmányait be tudta volna fejezni, feltéve, hogy tanulmányait nem tudta másik felsőoktatási intézményben folytatni. Figyelmen kívül kell hagyni azt a félévet is, amelyet tanulmányai folytatásánál a felsőoktatási intézmény a megszűnt intézményben befejezett félévekből nem ismert el. (K-OJOGB-963/2008., K-OJOGB-977/2008.)

Egy hallgató beadványában az iránt érdeklődött, hogy a régi képzéséből „megmaradt” államilag támogatott féléveit felhasználhatja-e új képzésében. Ügyében az Oktatási és Kulturális Minisztérium Felsőoktatási Főosztályához fordultunk tájékoztatásért. Kérdésünk arra irányult, hogy hogyan értelmezik a felsőoktatási törvény 55. § (2) bekezdésének idézett rendelkezését azon hallgatók esetében, akik nem bolognai típusú rendszerben szereztek oklevelet, különös tekintettel azokra a hallgatókra, akik tanulmányaik során költségtérítést is fizettek, de államilag támogatott félévekkel is rendelkeztek. Az ő esetükben mi dönti el, hogy mennyi államilag támogatott félévet használhatnak fel egy új, immáron bolognai rendszerbe illeszkedő képzési ciklusban? A Főosztály álláspontjának ismeretében a hallgatót az alábbiakról tájékoztattuk. A felsőoktatási törvény 55. § (2) bekezdése kimondja, hogy az államilag támogatott képzésben való részvételt nem zárja ki a felsőoktatásban szerzett fokozat és szakképzettség megléte, azzal a megkötéssel, hogy aki államilag támogatott képzésben valamely képzési ciklusban végbizonysítványt szerzett, ugyanabban a képzési ciklusban nem vehet részt államilag támogatott képzésben. A képzési ciklusok fogalmát a 11. § (1) bekezdése magyarázza, amely alapján a felsőoktatás egymásra épülő, felsőfokú végzettségi szintet biztosító képzési ciklusai: az alapképzés, a mesterképzés és a doktori képzés. Mivel a korábbi képzési rendszer még nem ismerte a képzési ciklusok fogalmát, ezért a felsőoktatási törvény a 158. §-a megfelelteti az új és a régi képzési szerkezetben szerzhető végzettségi szinteket. A (4) bekezdés értelmében ahol jogszabály főiskolai szintű végzettségről és szakképzettségről rendelkezik, azon alapfokozatot és szakképzettséget is érteni kell. Ahol jogszabály alapfokozatról és szakképzettségről rendelkezik, azon főiskolai szintű végzettséget és szakképzettséget

is érteni kell. Az (5) bekezdés szerint pedig ahol jogszabály egyetemi szintű végzettségről és szakképzettségről rendelkezik, azon mesterfokozatot és szakképzettséget is érteni kell. Ahol jogszabály mesterfokozatról és szakképzettségről rendelkezik, azon egyetemi szintű végzettséget és szakképzettséget is érteni kell. A fentiek értelmében a hallgató magyar-történelem szakos főiskolai diplomája a jelenlegi képzési rendszerben alapképzésnek minősül. A felsőoktatási törvény rendelkezése szerint pedig egy újabb alapképzésben azért nem vehet részt államilag támogatott formában, mivel az állam célja az első diploma megszerzésének támogatása, amellyel ő már rendelkezik. Vagyis „megmaradt” államilag támogatott féléveit nem egy újabb alapképzésben, hanem mester-, illetve doktori képzésben tudja felhasználni. (K-OJOGB-57/2008.)

Egyik beadványozónk az iránt érdeklődött, hogy a második diploma megszerzhető-e államilag támogatott képzés keretében. Tájékoztattuk arról, hogy a felsőoktatási törvény 161. § (2) bekezdése kimondja, hogy a törvény hatálybalépése után az, aki igazolja, hogy a felsőoktatási intézményben költségtérítéses képzésben szerzett oklevelet, az 53-55. § alapján jogosult igénybe venni az államilag támogatott hallgatói képzést. Azoknál, akik 2006. január 1-je után felsőoktatásban szerzett oklevéllel vagy bizonyítvánnyal kezdenek újabb felsőfokú tanulmányokat és nem tudják igazolni, hogy tanulmányaikat költségtérítés fizetése mellett folytatták, az 55. § (2)-(3) bekezdésének alkalmazásában – bármely képzési ciklus esetén – azt kell vélelmezni, hogy hét félévet vettek igénybe államilag támogatott képzésként. E vélelemmel szemben a hallgató a beiratkozáskor igazolással élhet. A fentiek értelmében tehát amennyiben a hallgató igazolni tudja, hogy első diplomáját költségtérítéses képzés keretében szerezte, a törvény 55. § (2) bekezdése alapján, tizenkét féléven át jogosult igénybe venni az államilag támogatott hallgatói képzést a második diploma megszerzésére irányuló szakon. Természetesen mindig az adott intézménytől függ, hogy indít-e államilag támogatott képzést másoddiplomás hallgatók részére. Erről a kiválasztott felsőoktatási intézményben kell tájékozódni. (K-OJOGB-292/2008.)

Ha a hallgató kimerítette a rendelkezésére álló támogatási időt, csak költségtérítéses képzési formában folytathat tanulmányokat a felsőoktatásban. A felsőoktatási törvény 126. § (1) bekezdése értelmében, ha a hallgató költségtérítéses képzésben vesz részt, a 125. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott szolgáltatásokért költségtérítést fizet. A 125. § (1) bekezdés a) pontjában található felsorolás tartalmazza a képzési programban meghatározott oktatási és tanulmányi követelmények teljesítéséhez, a bizonyítvány, az oklevél, illetve doktori abszolutórium megszerzéséhez szükséges előadások, szemináriumok, konzultációk, gyakorlati foglalkozások, terepgyakorlatok legfeljebb két alkalommal történő felvételét.

A fentiek alapján tájékoztattuk a hozzánk forduló hallgatókat, hogy a költségtérítés összegébe a törvény erejénél fogva beletartozik egy tárgy legalább kétszeri felvételének költsége, ezért külön összeget a felsőoktatási intézmény nem szedhet. A törvénnyel ellentétesen a felsőoktatási intézmény belső szabályzatot pedig nem alkothat. (K-OJOGB-965/2008., K-OJOGB-976/2008.)

Beadványában egy hallgató az egyetem azon gyakorlatának jogszerűségével kapcsolatban fogalmazott meg kérdéseket, miszerint a hallgatói kötelezettségek késedelmes teljesítése – például a késedelmes leckekönyv leadás vagy tantárgyfelvétel – esetén az egyetem köthet-e ki késedelmi díjat büntetésként, vagy ezen fizetési kötelezettségek nem teljesítése esetén megtagadhatja-e a leckekönyv felvételét, kiadását. Tájékoztatót kért továbbá arról, hogy a költségtérítés késedelmes megfizetése esetén alkalmazható-e a hallgatóval szemben az automatikus félévhalasztás szankciója. Tájékoztattuk a hallgatót, hogy a felsőoktatási törvény 125. § (4) bekezdésben foglaltak szerint a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzata az ugyanabból a tantárgyból tett harmadik és további vizsgát, a térítési és juttatási szabályzata a tanulmányi és vizsgaszabályzatban meghatározott kötelezettség elmulasztását vagy késedelmes teljesítését fizetési kötelezettséghez kötheti. A fizetési kötelezettség alkalmankénti mértéke azonban nem haladhatja meg a hallgatói normatíva öt százalékát, továbbá nem lehet magasabb az önköltség mértékénél sem. A költségtérítés és a térítési díj megállapításának és módosításának rendjét, valamint a hallgatót terhelő fizetési kötelezettség megállapításának és teljesítésének rendjét, a hallgatói juttatások elosztásának rendjét a térítési és juttatási szabályzatban kell meghatározni. A felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 11. § (2) bekezdése szerint a felsőoktatási intézményben a hallgató által a mulasztás és késedelmes teljesítés miatt fizetendő díjak, a térítési díjak jogcímeit, feltételeit és mértékét, valamint a kollégiumi díjat, és a felsőoktatási törvény

126. § (2) bekezdése alapján a költségtérítés mértékét egy tanév időtartamára kell megállapítani, továbbá az intézményben szokásos módon közzé kell tenni. A felsőoktatási törvény 49. §-ában foglaltak alapján a hallgató kötelessége, hogy teljesítse a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatában meghatározott kötelezettségeket, továbbá a tanulmányai folytatásához kapcsolódó fizetési kötelezettségét, így különösen költségtérítéses képzésben költségtérítést fizessen. Ezen rendelkezés alapján a tanulmányok folytatásánál, így a vizsgára bocsáthatóságnál is kiköthető feltételként a fizetési kötelezettség teljesítése, amelynek részletszabályait az intézmény belső szabályzata határozza meg. A felsőoktatási törvény ilyen konkrét rendelkezést a záróvizsga tekintetében tartalmaz a 60. § (6) bekezdésben, miszerint nem bocsátható záróvizsgára az a hallgató, aki a felsőoktatási intézménnyel szemben fennálló fizetési kötelezettségének nem tett eleget. A leckekönyv kiadásával kapcsolatban elmondtuk a hallgatónak, hogy a leckekönyv a tanulmányok és a végbizonyítvány (abszolutórium) igazolására szolgáló közokirat, amely tartalmazza a tanulmányi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos adatokat, ezért annak kiadását a felsőoktatási intézmény a fizetési kötelezettség elmaradására hivatkozással nem tagadhatja meg. Ettől függetlenül viszont pusztán a leckekönyv birtoklása nem jogosít semmire a tárgyfelvétel, illetve a vizsgára jelentkezés tekintetében. A felsőoktatási törvény 40. § (3) bekezdése szerint a hallgatónak – a képzési időszak megkezdése előtt – a szervezeti és működési szabályzatban meghatározottak szerint be kell jelentenie, hogy folytatja-e tanulmányait, vagy az adott képzési időszakban hallgatói jogviszonyát szünetelteti. Nem jelentkezhet be az a hallgató, aki az időarányos fizetési kötelezettségének nem tett eleget. A fenti rendelkezés alapján a képzési időszakra történő jelentkezés előfeltétele, hogy a hallgató az időarányos fizetési kötelezettségének eleget tegyen, ennek nem teljesítése esetén a tanulmányait nem folytathatja. Ezek alapján jogszerű az intézmény azon eljárása, miszerint a költségtérítés határidőre történő meg nem fizetése esetén automatikus félévhalasztást alkalmaz. (K-OJOGB-366/2008.)

Több hallgató vagy felvételizni szándékozó érdeklődött a kismamáknak járó költségtérítés-mentesség szabályairól. Elmondtuk nekik, hogy a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 36. § (1) bekezdése alapján jelenleg az a hallgató részesül ebben a kedvezményben, akire az úgynevezett hármassal feltétel: 1. hallgatói jogviszonnyal rendelkezik, 2. költségtérítéses képzésben vesz részt, 3. terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban vagy gyermekgondozási díjban részesül, 2006. december 31. előtt együttesen fennállt. (K-OJOGB-20/2008., K-OJOGB-59/2008., K-OJOGB-83/2008., K-OJOGB-87/2008., K-OJOGB-94/2008., K-OJOGB-112/2008., K-OJOGB-172/2008., K-OJOGB-206/2008., K-OJOGB-385/2008., K-OJOGB-705., K-OJOGB-745/2008., K-OJOGB-792/2008., K-OJOGB-870/2008., K-OJOGB-1012/2008.)

Jelenleg a felsőoktatásban mind az államilag támogatott képzésben, mind pedig a költségtérítéses képzésben részt vevő hallgatók részesülhetnek anyagi támogatásban. Ez lehet: a hallgató tanulmányi teljesítménye vagy szociális helyzete alapján nyújtott juttatás; kedvezmény, mentesség a hallgatót terhelő fizetési kötelezettség alól; vagy intézményen kívüli egyéb támogatási forma. Ezeket a kedvezményeket a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet részletezi. (K-OJOGB-313/2008.)

A rendelet 7. §-a sorolja fel a hallgatók számára nyújtható juttatások típusait (pl. teljesítmény alapú ösztöndíj; szociális alapú ösztöndíj; rendszeres / rendkívüli szociális ösztöndíj, Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj, alaptámogatás; egyéb, a felsőoktatási intézmény térítési és juttatási szabályzatában meghatározott ösztöndíj), és az azokra való jogosultság feltételeit. A felsőoktatási törvény 51. § (4) bekezdése pedig a felsőoktatási intézmény szabályzatára bízta a juttatásokkal kapcsolatos szabályokat. Az intézmény a saját szabályzatában rögzített rendelkezésekhez természetesen kötve van. A jogszabályok alapján több hallgatót tájékoztattunk az egyes ösztöndíjakkal kapcsolatos tudnivalókról. (K-OJOGB-208/2008., K-OJOGB-258/2008., K-OJOGB-453/2008., K-OJOGB-960/2008.)

Az előző fejezetben már említettük azt az ügyet, amelyben a Szegedi Tudományegyetem néhány hallgatója azt sérelmezte, hogy a jogszabályi rendelkezések ellenére nem részesültek tanulmányi, illetve rendszeres szociális ösztöndíjban. A hallgatók panaszukban leírták, hogy ugyan túllépték a rájuk vonatkozó képesítési követelményekben előírt képzési időt, de a felsőoktatási törvény, valamint az 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet alapján még államilag finanszírozott képzésben vesznek részt. Az említett jogszabályok alapján úgy vélik, továbbra is jogosultak tanulmányi ösztöndíjra és rendszeres szociális ösztöndíjra. A panaszosok szerint a jogszabályok csak az államilag finanszírozott képzésben való részvételt írják elő kötelező feltételként, ezért az intézmény térítési és juttatási szabályzatának azon pontjai, amelyek kizárják őket ezen juttatásokból, ellentétesek a jogszabályi előírásokkal. A panaszosok a beadott jogorvoslati kérelmükre érdemi választ nem kaptak, ezért fordultak hivatalunkhoz. Beadványuk nyomán nyilatkozatot kértünk az Egyetem rektorától, aki válaszában előadta, hogy az intézmény a térítési és juttatási szabályzatának megfelelően az államilag támogatott képzésben résztvevő, de a képzési időt túllépő hallgatókat nem részesíti tanulmányi ösztöndíjban, valamint rendszeres szociális ösztöndíjban, mivel az említett hallgatók után az intézmény normatívát nem kap. Ennek megfelelően a hallgatók ilyen juttatásban részesítését az intézmény olyan hallgatók rovására tudná megoldani, akik tanulmányaikat még a képzési időn belül teljesítik. Levelében azt is megemlítette, hogy meglátása szerint a képzési időt túllépő hallgatók kötelezettségzegést követnek el, és ennek megfelelően a rendeltetésszerű joggyakorlás elve sérül, amikor egy hallgató túllépi a jogszabályok által előírt képzési időt. A panasz és a nyilatkozat alapján kialakított álláspontunkról mind a hallgatókat, mind pedig a rektort az alábbiak szerint tájékoztattuk. A felsőoktatási törvény 129. §-a és a rendelet 33. §-a alapján bizonyos esetekben a hallgatói juttatásokhoz nyújtott normatív hozzájárulás megállapításánál a képzési időt túllépő, államilag támogatott képzésben résztvevő hallgatókat valóban nem kell figyelembe venni. A tanulmányi és szociális ösztöndíjakra való jogosultság megállapítása azonban ettől teljesen eltérő kérdés. A rendelet 10. §-a alapján ugyanis a tanulmányi, valamint a rendszeres szociális ösztöndíjra jogosultak meghatározásakor csak az államilag támogatott képzésben való részvétel a kötelező törvényi feltétel. Az ösztöndíjakra való jogosultság további szempontjait az intézmény maga állapítja meg térítési és juttatási szabályzatában. A jogszabályok azonban meghatározzák azokat az elveket, amelyekben belül az intézmény helyi szabályzatában az egyes ösztöndíjak odaítélésének szempontjait kialakíthatja. A rendelet 16. §-a a rendszeres szociális ösztöndíjnál megállapítja, hogy az a tanuló szociális helyzete alapján folyósított juttatás, tehát odaítélésének szempontjai csak szociális jellegű mércén alapulhatnak, más esetben ugyanis az ösztöndíj nem tudná ellátni a jogalkotó által megállapított célját. A tanulmányi idő túllépése azonban nem szociális, hanem tanulmányi mérce, így tanulmányi ösztöndíj megvonásának a fentiek értelmében lehet, de rendszeres szociális ösztöndíj megtagadásának nem lehet alapja. Az intézményvezető által megfogalmazott érv, amely szerint a képzési időt túllépő hallgatóknak a normatív támogatás terhére biztosított juttatás azon diákok érdeksérelmével jár, akik után az intézmény kap támogatást, nem jogi, hanem jogpolitikai érv. A jogalkotó a jogi szabályozás meghozatalakor több lehetséges megoldás között mérlegelve hozza meg a megítélése szerint társadalmilag legmegfelelőbb szabályozást. Ebben az esetben a jogalkotó úgy döntött, hogy a szociális juttatásokra jogosult hallgatók a szociális helyzetükre tekintettel akkor is rendszeres szociális ösztöndíjban részesülnek, ha a számukra előírt képzési időt ugyan túllépték, de még államilag támogatott képzésben vesznek részt, annak ellenére is, hogy normatíva ezen hallgatók után az intézményeknek nem jár. Ezzel a szabályozással kapcsolatos érdeksérelmek kiküszöbölésére a jogalkotónak és nem az intézménynek van hatásköre és lehetősége. A felsőoktatásban tanulmányait minden hallgató képességeinek megfelelően próbálja elvégezni. Nem lenne megfelelő, ha valaki magatartását azért minősítenénk a rendeltetésszerű joggyakorlás elvébe ütközőnek, mert képességei révén nem képes teljesíteni a tanulmányi elvárásokat. Ennek megítélésére a jogszabályok konkrét eszközöket nyújtanak többek között a felvételi eljárásban, illetve a tanulmányok értékelésekor. A hallgató kötelezettsége, hogy a tanulmányi és vizsgaszabályzatban foglaltakat megtartsa, nem a tanulmányok eredményére irányul, így ebbe a kötelezettségbe nem értendő bele, hogy a hallgató tanulmányait eredményesen köteles elvégezni. Ha a hallgató felvételt nyert a felsőoktatási intézménybe, akkor ameddig tanulmányi eredményei miatt el nem bocsátják, addig azon az autonóm mozgástéren belül mozog, amit a jogalkotó a rendeltetésszerű joggyakorlás elvével összeegyeztethetőnek minősített. Nem lehet azonban olyan magatartást a jog rendeltetésével ellentétesnek minősíteni, amelyet konkrét szabályozásával maga a jogalkotó sem tart annak. A képzési követelményekben megjelölt tanulmányi idő rövid idejű túllépését a jogalkotó olyannyira összhangban látta az alanyi jog rendeltetésével, hogy külön kihangsúlyozta, ezek a hallgatók is állami támogatásban részesülnek meghatározott ideig. Minderre való tekintettel kezdeményeztük, hogy a rektor törölje a térítési és juttatási szabályzatban a szociális alapon megítélhető ösztöndíjknál azokat a rendelkezéseket, amelyek a juttatásra jogosultak köréből kizárják az államilag támogatott képzésben részt vevő, de a képzési időt túllépő hallgatókat, és a továbbiakban csak olyan elbírálási feltételeket

határozzanak meg, amelyek ilyen ösztöndíjak esetében szociális alapon tesznek különbséget a pályázók között. Kezdeményeztük továbbá azt is, hogy az érintett hallgatók által a 2007/2008. tanév első félévére, valamint a 2007/2008. tanév második félévére benyújtott rendszeres szociális ösztöndíjra irányuló pályázati kérelmeit a fent leírtaknak megfelelően újra bírálják el. Az Egyetem rektor-helyettese válaszában arról tájékoztatta hivatalunkat, hogy az intézmény elfogadta a kezdeményezésünkbe foglaltakat, és az érintett hallgatóknak kifizették az ösztöndíjat. (K-OJOGB-142/2008.)

A költségtérítés fizetéssel kapcsolatos kedvezményekről is több esetben tájékoztattuk a hozzánk fordulókat. A felsőoktatási törvény 46. § (5) bekezdés c) pontja kimondja, hogy a hallgató joga, hogy vagyoni viszonyaira, jövedelmi helyzetére, tanulmányi eredményére tekintettel pénzbeli, illetve természetbeni gondoskodásban részesülhessen, e körben különösen fizetési kötelezettségeinek teljesítéséhez – a Kormány által meghatározott feltételek és szabályok szerint – mentességet, részletfizetési kedvezményt, halasztást kapjon. A törvény 126. § (3) bekezdése kimondja, hogy a szervezeti és működési szabályzatban kell meghatározni azokat a szabályokat, amelyek alapján a rektor dönt a költségtérítéses képzésben részt vevő hallgató esetén a tanulmányi eredmények alapján járó és a szociális helyzet alapján adható kedvezményekről, a részletfizetés engedélyezéséről. (K-OJOGB-243/2008.)

A költségtérítés-mentesség elnyerésén kívül lehetőség van a felsőoktatási tanulmányok más forrásból történő finanszírozására, amelyekről szintén tájékoztattuk az érintetteket. A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj olyan pénzbeli szociális juttatás, amely a települési és megyei önkormányzatok által a hallgatónak adományozott szociális ösztöndíjből és a hallgató felsőoktatási intézményében megállapított szociális ösztöndíjből áll. Erről a támogatási formáról a hallgatók lakhelye szerint illetékes települési önkormányzat hivatalában, és a felsőoktatási intézménynél lehet érdeklődni, illetve a www.bursa.hu oldalon tájékozódni. Ezen kívül többször jelenthet megoldást diákhitel igénylése. A diákhitelre vonatkozó részletes szabályok a hallgatói hitelrendszerről és a Diákhitel Központtról szóló 86/2006. (IV. 12.) Korm. rendeletben találhatóak meg. A hitel összegéről és a felvételével kapcsolatos gyakorlati kérdésekről hasznos útmutató a www.diakhitel.hu internetes oldalon található. (K-OJOGB-158/2009., K-OJOGB-342/2008., K-OJOGB-862/2008.)

További – nem magyar állampolgárságú hallgatóknak szóló – kedvezményt jelent, hogy az 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése alapján a Magyarországon költségtérítéses képzésben részt vevő nem magyar állampolgárságú hallgató részére tanévenként az oktatási és kulturális miniszter ösztöndíjat adományozhat. A pályázati felhívásról a hallgatók az Oktatási és Kulturális Minisztérium honlapján, és az adott felsőoktatási intézményben tájékozódhatnak. (K-OJOGB-532/2008.)

A felsőoktatásban szerezhető kedvezmények, támogatási formák iránt érdeklődő költségtérítéses képzésben részt vevő hallgatókat, csakúgy, mint a konkrétan az átsorolással kapcsolatban hozzánk fordulókat tájékoztattuk az átsorolás intézményéről. Elmondtuk, hogy a felsőoktatási törvény 55. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha az államilag támogatott hallgatói létszámkeretre felvett hallgatónak a tanulmányai befejezése előtt megszűnik a hallgatói jogviszonya, vagy az 59. § (4) bekezdésének c) pontjában foglalt feltétel nem teljesítése esetén, illetve egyéb okból tanulmányait költségtérítéses képzésben folytatja tovább, helyére – ilyen irányú kérelem esetén – a felsőoktatási intézményben költségtérítéses formában tanulmányokat folytató kiemelkedő tanulmányi teljesítményű hallgató léphet. Ezen rendelkezés két feltételt szab az átkerüléshez. Egyrészt, hogy kérelmet kell benyújtani, másrészt pedig kiemelkedő tanulmányi teljesítménnyel kell rendelkezni. Az államilag támogatott és költségtérítéses képzési forma közötti átsorolás rendjének konkrétabb szabályait

a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 29. §-a, valamint az adott felsőoktatási intézmény térítési és juttatási szabályzata tartalmazza. (K-OJOGB-384/2008., K-OJOGB-682/2008., K-OJOGB-735/2008., K-OJOGB-774/2008., K-OJOGB-809/2008.)

Több hallgató fordult hozzánk azzal a kérdéssel, hogy milyen feltételek mellett vállalhatnak munkát államilag támogatott képzésben részt vevő hallgatóként. Tájékoztatuk őket arról, hogy a felsőoktatási törvény és annak végrehajtási rendeletei nem tartalmaznak semmilyen korlátozást arra nézve, hogy a hallgatók felsőfokú tanulmányaik mellett munkát végezhetnek. A hallgatói jogviszony és a munkaviszony általában egymástól független, csak néhány esetben van közöttük kapcsolat (pl. munkavégzés melletti tanulmányok folytatása esetén tanulmányi szerződés kötése a munkáltatóval; gyakorlati képzés stb.), amelyet részben a felsőoktatási törvény, részben pedig a Munka Törvénykönyve szabályoz. (K-OJOGB-729/2008., K-OJOGB-765/2008., K-OJOGB-817/2008.)